

3.12.2024

Hyvinvointialueiden ohjausosasto

Pohjois-Savon hyvinvointialueen vuoden 2025 lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmisteluryhmä

Tausta ja valmisteluryhmän asettaminen

Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 15 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto päättää vuosittain valtiovarainministeriön esityksestä hyvinvointialueen tilikausittaisen valtuuden määrästä pitkäaikaisen lainan ottamiseksi. Hyvinvointialue saa ottaa lainaa päätöksen mukaisen määrän lain 16 §:ssä tarkoitetun investointisuunnitelman mukaisten investointien rahoittamiseksi.

Valtioneuvosto on tehnyt 6.6.2024 päätöksen hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän lainanottovaltuuksista vuodelle 2025. Päätöksen mukaan Pohjois-Savon hyvinvointialueella ei ole lainanottovaltuutta vuodelle 2025.

Hyvinvointialueesta annetun lain 15 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvosto muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta, jos investointi on välttämätön hyvinvointialueen järjestämistä varten kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin. Lainanottovaltuuden muuttamisesta voidaan päättää hyvinvointialueen hakemuksesta tai valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön tai sisäministeriön aloitteesta.

Pohjois-Savon hyvinvointialue on jättänyt valtiovarainministeriölle hakemuksen lainanottovaltuuden muuttamisesta 13.9.2024.

Lain mukaan valtiovarainministeriö asettaa lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmistelua varten valmisteluryhmän, johon valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö sekä asianomainen hyvinvointialue nimeävät edustajansa. Valmisteluryhmän tehtävänä on arvioida lainanottovaltuuden muuttamisen edellytyksiä, tarvittavan lainanottovaltuuden suuruutta sekä hyvinvointialueelle asetettavia ehtoja. Arviointi perustuu hyvinvointialueen taloutta ja toimintaa koskevan tiedon perusteella tehtyyn kokonaisarvioon.

Valtiovarainministeriö asetti 30.9.2024 Pohjois-Savon hyvinvointialueen vuoden 2025 lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmisteluryhmän.

Valmisteluryhmän puheenjohtajana toimi neuvotteleva virkamies Markku Mölläri valtiovarainministeriöstä ja jäseninä olivat budjettineuvos Tanja Rantanen valtiovarainministeriöstä, erityisasiantuntija Jussi Lind ja Suvi Mäklin sosiaali- ja terveysministeriöstä, erityisasiantuntija Katja Luoma sisäministeriöstä sekä hyvinvointialuejohtaja Marko Korhonen Pohjois-Savon hyvinvointialueelta. Valmisteluryhmän kokouksiin osallistuivat pysyvinä asiantuntijoina talousjohtaja Kari Janhonen ja erityisasiantuntija Anne Halttunen Pohjois-Savon hyvinvointialueelta. Asiantuntijoina valmisteluryhmän kuultavina olivat Pohjois-Savon hyvinvointialueelta pelastusjohtaja Jukka Koponen, kiinteistöjohtaja Petri Pyy, ikääntyneiden palveluiden toimialajohtaja Mikko Korhonen, perhe- ja vammaispalveluiden toimialajohtaja Kati Kantanen, yleisten palveluiden toimialajohtaja Jari Saarinen sekä peruspalveluiden linjajohtaja Eija Jestola.

Valmisteluryhmän toimikausi oli 1.10.–30.11.2024. Toimikauden aikana valmisteluryhmä kokoontui kuusi kertaa.

Lainanottovaltuuden muuttamisen edellytykset

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusta koskevan lainsäädännön eduskuntakäsittelyssä tarkennettiin hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamisen edellytyksiä hallituksen esitykseen (HE 241/2020 vp) verrattuna. Perustuslakivaliokunta painotti perusoikeuksien toteuttamisvelvoitteeseen kuuluvaa valtion vastuuta huolehtia siitä, että hyvinvointialueilla on käytännön edellytykset suoriutua tehtävistään, ja totesi, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan oli syytä täydentää sääntelyä palvelutarpeiden edellyttämien investointien — laajasti ymmärrettynä — turvaamiseksi hyvinvointialueilla (PeVL 17/2021 vp). Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdotti lausunnon johdosta kiireellisyysedellytyksen poistamista. Valiokunta totesi mietinnössään (StVM 16/2021 vp), että tämän poiston myötä valtioneuvoston tulee muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta aina, jos investointi on välttämätön hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytetyjen palvelujen turvaamiseksi eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin.

Valmisteluryhmän työn aikana todettiin, että alueen lainanottovaltuuden muuttamisen tarve on päivittynyt investointisuunnitelman muuttamisen yhteydessä.

Investoinnit

Pohjois-Savon hyvinvointialueen vuoden 2025 investointisuunnitelman mukaisten investointihankkeiden kokonaiskustannus on 98 546 000 euroa.

Investointihankkeiden suurin rakennuskokonaisuus on Kuopion sotekeskuksen uudisrakennushanke, yhteensä 51,5 miljoonaa euroa. Hankkeessa keskitettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita yhteen toimipisteeseen. Uuteen sote-

keskukseen siirrettäviä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita tuotetaan nyt eri toimipisteissä. Nykyiset toimitilat ovat tehottomia ja epäkäytännöllisiä sekä osin huonokuntoisia, elinkaarensa päässä. Uudisrakennuksen sijoittumispaikaksi on kaavailtu KYS Puijon sairaalan tonttia. Hankkeen myötä tilankäyttö tehostuisi. Lisäksi sijainti mahdollistaisi paremman integraation erikoissairaanhoidon kanssa ja tukitoimintojen tehostamisen. Hanke tukee 17.6.2024 aluevaltuustossa päätettyä palvelujärjestelmän uudistamista.

Muita rakennusinvestointeja ovat muun muassa KYS:n kaukojäähdytys- ja kulunvalvontajärjestelmät, sekä helikopterikentän uusien määräysten mukaiset korjaukset sekä hissiyhteys.

Laite- ja kalustohankinnat sisältävät muun muassa magneettikuvauslaitteita, liikkuvien palveluiden laitteita, rakennusinvestointeihin liittyvää ensikertaista kalustamista, pelastusajoneuvoja ja öljyntorjuntakalustoa. Pysyvinä vastaavina toteutettavat laite- ja kalustohankinnat ovat yhteensä 13 996 000 euroa.

Soten sovellusinvestointeja on mukana 4,3 miljoonaa euroa. Näitä ovat muun muassa omaisviestinnän, laadunhallinnan, rekrytointijärjestelmän, mobiilikirjaamisen ja potilasilmoittautumisjärjestelmän uusiminen.

Investointeja vastaavat sopimukset

Pohjois-Savon hyvinvointialueen vuoden 2025 investointisuunnitelman mukaisten investointeja vastaavien sopimusten kokonaiskustannus on 9 820 435 euroa.

Sopimushankkeet koskevat pääosin soten laiteinvestointeja: digipatologian kuvantamissopimus ja radiologisten laitteiden käyttö, sekä ajoneuvokaluston sopimuksia. Pelastustoimen puolella on myös ajoneuvosopimuksia.

Ympäri vuorokautisen kuntoutus- ja asumisyksikön lisäys Kuopioon on mukana rakennusinvestointien sopimuksissa.

Yhteenveto

Valmisteluryhmä toteaa, että valmisteluryhmän käsittelemät, tässä loppuraportissa mainitut investoinnit ja investointeja vastaavat sopimukset ovat hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitetulla tavalla välttämättömiä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytetyjen palvelujen turvaamiseksi.

Valmisteluryhmä ei ole arvioinut kaikkien yksittäisten laite- ja kalustohankkeiden välttämättömyyttä, minkä vuoksi lainanottovaltuuden muuttamiselle esitetään välttämättömyyden arviointiin ja investointien toteuttamisajankohtaan liittyvää ehtoa. Valmisteluryhmä katsoo, että hyvinvointialueen tulee arvioida ennen näiden investointien toteuttamista niiden välttämättömyyttä sekä ajoitusta.

Hyvinvointialueen esittämä uusien alkavien investointien ja investointeja vastaavien sopimusten kokonaismäärä muodostuu seuraavasti vuodelle 2025:

1000 euroa	Pysyvät vastaavat	Investointeja vastaavat sopimukset
Rakennukset		
Sosiaali- ja terveystoimi	80 200	1 500
Pelastustoimi	0	0
Laite- ja kalustohankinnat		
Sosiaali- ja terveystoimi	12 416	7 981
Pelastustoimi	1 580	339
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet, osakkeet ja osuudet		
Sosiaali- ja terveystoimi	4 350	0
Pelastustoimi	0	0
Investoinnit sektoreittain yhteensä		
Sosiaali- ja terveystoimi	96 966	9 481
Pelastustoimi	1 580	339
Yhteensä	98 546	9 820
Investoinnit ja investointeja vastaavat sopimukset yhteensä		108 366

Tarvittavan lainanottovaltuuden suuruus

Välttämättömiä investointeja ja investointeja vastaavia sopimuksia ei ole hyvinvointialueen mukaan mahdollista kattaa tulo-rahoituksella, rahavaroilla tai omaisuuden luovutustuloilla.

Alue voi kattaa investointitarpeista 27 000 euroa laiteinvestointiin kohdistuvalla ulkopuolisella rahoituksella.

Valmisteluryhmä esittää, että Pohjois-Savon hyvinvointialueen lainanottovaltuus vuodelle 2025 olisi 108 340 000 euroa.

Lainanottovaltuuden muuttaminen johtaa Pohjois-Savon hyvinvointialueen lainanhoitokykyä suurempaan lainamäärään. Tämän vuoksi valmisteluryhmä esittää lainanottovaltuuden muuttamiselle ehtoja, jotka varmistavat hyvinvointialueen lainanhoitokyvyn pidemmällä aikavälillä.

Hyvinvointialueelle asetettavat ehdot

Valmisteluryhmä esittää, että lainanottovaltuuden muuttamiselle asetetaan seuraavat ehdot:

- Lainanottovaltuutta on mahdollista käyttää ainoastaan valmisteluryhmän käsittelemiin ja hyvinvointialueen investointisuunnitelmassa esitettyihin investointeihin ja investointeja vastaaviin sopimuksiin, jotka ovat hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitetulla tavalla välttämättömiä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytetyjen palvelujen turvaamiseksi. Hyvinvointialueen tulee varmistaa ennen asianomaisten investointien ja investointeja vastaavien sopimusten toteuttamista niiden laissa edellytetty välttämättömyys sekä se, että investointitarvetta ei voida kattaa muulla tavoin, kuten pitkäaikaisen lainan sijaan rahavaroilla, avustuksilla, hankerahoituksella tai muulla rahoituksella.
- Hyvinvointialueen tulee päivittää talouden tasapainottamisohjelma, joka varmistaa hyvinvointialueen lainanhoitokyvyn ja mahdollisuuden järjestää lakisääteiset palvelut. Ohjelman tulee sisältää vuosittaiset rahamääräiset lainanhoitokykyä kuvaavat tavoitteet, joiden toteutumista on mahdollista seurata. Tasapainottamisohjelma tulee toimittaa valtiovarainministeriölle 14.2.2025 mennessä. Valtiovarainministeriö voi hylätä ohjelman tai edellyttää ohjelman täydentämistä, jos on todennäköistä, että ohjelma ei ole riittävä lainanhoitokyvyn varmistamiseksi. Ilmoitus ohjelman hylkäämisestä tai tarpeesta täydentää ohjelmaa tulee antaa hyvinvointialueelle 28.2.2025 mennessä. Hyvinvointialue voi täydentää ohjelmaa valtiovarainministeriön käsittelyn perusteella 31.3.2025 mennessä. Hyvinvointialue raportoi ohjelman toteutumisesta puolivuositain valtiovarainministeriölle.
- Hyvinvointialueen tulee laatia suunnitelma sote-keskusinvestoinnilla tavoiteltujen toiminnallisten ja taloudellisten hyötyjen varmistamisesta alueen koko palvelustrategia huomioon ottaen. Suunnitelma tulee toimittaa valtiovarainministeriölle 31.3.2025 mennessä.

Muita näkökulmia

Hyvinvointialueen lainanottovaltuuden ehtona päivittämisen talouden tasapainottamisohjelman tulee varmistaa hyvinvointialueen lainanhoitokyky ja mahdollisuudet järjestää lakisääteiset palvelut. Ohjelman tulee sisältää

tuloslaskelma, tiedot investoinneista ja rahoituslaskelma ainakin vuosilta 2025–2028 laskentaperusteineen (oletus vuotuisesta palvelutarpeen kasvusta, oletus kustannustason noususta). Ohjelmasta tulee käydä ilmi alueen tavoittelema tasapainottamisohjelman mukainen vuotuinen sopeutuksen määrä.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen tulee toimittaa päivitetty investointisuunnitelma sosiaali- ja terveysministeriölle, sisäministeriölle ja valtiovarainministeriölle lain hyvinvointialueesta 16 §:n mukaisesti hyväksyttäväksi.

Hyvinvointialueesta annetun lain 115 §:n mukaan hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.

Hyvinvointialueesta annetun lain 123 §:n mukaan valtiovarainministeriö voi käynnistää hyvinvointialueen arviointimenettelyn, jos hyvinvointialueen lainanottovaltuutta muutetaan.

Helsingissä 3.12.2024

Markku Mölläri

Tanja Rantanen

Suvi Mäklin

Katja Luoma

Marko Korhonen